

HAWLIAU PLANT

GAN GYFEIRIO'N FANWL AT YSTOD O LENYDDIAETH, ADOLYGWCH YN FEIRNIADOL A
DADANSODDWCH HER NEU RWYSTR I GYFLAWNI HAWLIAU PLANT A WYNEBIR GAN
SEFYDLIAD PERTHNASOL AC AWGRYMWCH DDULL POSIBL O FYND I'R AFAEL A'R MATER
HWN. DYLECH GYNNWYS OFFERYN DADANSODDI PERTHNASOL (ER ENGHRAIFFT,
DADANSODDIAD MEYSYDD GRYM) I GEFNOGI EICH TRAFODAETH YMHELLACH.

MEGAN LLEWELYN - 0902080

CYNNWYS

- Beth y Hawliau Plant?
- Lleoliad
- Rhwystrau

Cyflwyniad

Helo, fy enw i yw Megan a heddiw byddaf yn trafod hawliau plant mewn lleoliad addysg.

Beth yw hawliau plant? A oes gan blant hawliau? A ddylai plant gael hawliau? Ni allaf fynegi sawl gwaith rydw i wedi clywed “Hawliau plant? Ni ddylai plant gael hawliau”. Mae Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) yn gytundeb rhyngwladol sy'n rhwymo'n gyfreithiol sy'n nodi hawliau sifil, gwleidyddol, economaidd, cymdeithasol a diwylliannol pob plentyn, waeth beth yw eu hil, crefydd neu alluoedd. Mae CCUHP yn cynnwys 54 o erthyglau sy'n nodi hawliau plant a sut y dylai llywodraethau gydweithio i sicrhau eu bod ar gael i bob plentyn. (Alderson, 2008, t2)

HAWLIAU PLANT

Confensiwn y Cenhedloedd
Unedig ar Hawliau'r Plentyn
(CCUHP).

Damcaniaeth bod hawliau plant yn
arwain plant i ddod yn fwy
hunanol (Purdy, 1992)

Gwahaniaeth rhwng
moethusrwydd materol a hawliau
plant (Alderson, 2008, t14)

Wrth ystyried hawliau plant, mae rhai ddamcaniaethau bod hawliau plant yn arwain plant i ddod yn fwy hunanol, barus ac anghyfrifol, bod plant yn dod yn fwy heriol o ran agweddau materol, nid yw hyn yn wir am hawliau plant. (Purdy, 1992). Mae Alderson 2008 yn nodi bod gwahaniaeth rhwng moethusrwydd materol a hawliau plant, mae hawliau plant yr un fath â hawliau dynol sylfaenol. Ni chaiff rhyddid rhyddid syml i lawer o blant, fel treulio amser gyda theulu a ffrindiau, gallu cael mynediad i'w cymuned leol, chwarae a bod yn aelodau gweithgar o'u cymdeithas. Nid yw'r rhyddid hwn yn hygyrch i bob plentyn oherwydd nifer o resymau, fel traffig ar y ffyrdd, ofn dieithriaid, nid yw ardaloedd yn ddiogel bellach - nid fel yr oeddent o'r blaen, dim ardaloedd awyr agored diogel a glân i'w chwarae. Mae'r cyfryngau wedi datblygu'n sylweddol dros y blynyddoedd, a'r cyfryngau sydd wedi cyfrannu at yr ofnau a'r rhwystrau y mae plant a phobl ifanc yn eu hwynebu wrth ystyried y rhyddid a restrwyd yn flaenorol (Alderson, 2008, t14).

CYFRANOGIAD

- Erthyglau'r confensiwn yn cwmpasu tair prif thema: Cyfranogiad, Darpariaeth ac Amddiffyn
- Mae cyfranogiad yn agwedd greiddiol o fewn addysg, mae angen i blant gymryd rhan ym mhob agwedd ar fywyd eu hysgol (Burnham and Baker, 2010).
- Erthygl 29 yn ymhelaethu ar amcanion addysg o ran hyrwyddo datblygiad llawnaf pob plentyn
- Ymgynghorir â nhw a gwneud penderfyniadau
- Erthygl 12 y Confensiwn yn nodi bod pob plentyn yn gallu ffurfio barn ac mae ganddo'r hawl i fynegi'r safbwyntiau

unicef
UNITED KINGDOM

FOR EVERY CHILD
IN DANGER

(Unicef.org.uk 2019)

Rwyf am focwsu yn benodol ar cyfranogiad. Mae Erthygl 29 yn ymhelaethu ar amcanion addysg o ran hyrwyddo datblygiad llawnaf pob plentyn a helpu pob plentyn i gaffael y gwerthoedd, y sgiliau a'r hyder sydd eu hangen i gyfrannu at fywyd democrataidd (Alderson, 2008, t 28)

Cytunodd yr UNCRC bod safonau'n cwmpasu tair thema gydgyssylltiedig mewn hawliau plant, mae'r rhain yn cynnwys hawliau darpariaeth, hawliau diogelu a hawliau cyfranogi (savethechildren.org.uk, 2019). Mae cymryd rhan yn cyfoethogi plant sy'n cymryd rhan mewn gweithgareddau boed yn unigol, mewn parau mewn grwpiau - chwarae gemau, dysgu, actio. Ond mae adroddiadau cyfranogiad UNCRC fel arfer yn cael eu categorioeddio mewn dau is-gategori - yr ymgynghorir â nhw a gwneud penderfyniadau. Felly gan ganolbwyntio ar blant yn meddwl yn weithredol, yn siarad ac yn penderfynu yn hytrach na gwneud dim ond (childcomwales.org.uk 2019). Mae cyfranogiad yn agwedd greiddiol o fewn addysg, mae angen i blant gymryd rhan ym mhob agwedd ar fywyd eu hysgol (Burnham and Baker, 2010). Mae'r cyrriwclwm yn agwedd sylfaenol. Mae gan bob plentyn hawl i addysg ond, yn yr ysgol, mae gan blant y cyfan

o'u hawliau eraill, fel yr hawl i gael eu cadw'n ddiogel, i gael gwrandawriad ac i gael eu parchu (Alderson, 2008, t18). Er bod mynediad at y cwricwlwm os yw'n sylfaenol, rwy'n credu'n gryf bod angen i blant gymryd rhan weithredol yn y system addysg yn

gyffredinol, nid yn unig yn academiaidd.

LLEOLIAD

- Mae gan bawb ran mewn addysg.
 - Rhieni
 - Athrawon
 - Llywodraeth
 - Plant

(Burnham and Baker, 2010)

- Safbwynt plant
- Llais y plant
- Cyngor Ysgol

(Childcommies.org.uk, 2019)

Rwyf wedi penderfynu ystyried hawliau plant o safbwynt addysg. Mae gan bawb ran mewn addysg. rhieni, athrawon, cyflogwyr, y wladwriaeth, ac wrth gwrs, y plant eu hunain. Mae diddordebau pawb yn cael eu heffeithio gan ansawdd, natur a chanlyniadau systemau addysg. Fodd bynnag, mae'n hawdd anghofio hawliau ac anghenion plant yn y system (Alderson, 2008, t2). Mae'n anghyffredin i lywodraethau, er enghraifft, gael gafael ar safbwyntiau plant wrth drafod deddfwriaeth, polisi neu ddarpariaeth addysg. Wrth gwrs, mewn sawl ffordd mae'r agenda addysg yr un fath ar gyfer yr holl randdeiliaid. Byddai pawb yn cytuno â'r angen am safonau uchel, a wasanaethir gan athrawon â chymwysterau da, cwricwlwm priodol, ac adnoddau digonol. Ond mae angen i addysg fynd y tu hwnt i gyrhaeddiad academiaidd. Mae'r Confensiwn yn gofyn am weledigaeth eang o addysg. Mae'r hawliau a nodir yn y Confensiwn yn amddiffyniad ychwanegol i'w diogelwch a'u datblygiad, ac yn cefnogi gallu plant i wneud penderfyniadau ac yn gweithredu'n annibynnol. Mae holl erthyglau'r confensiwn yn cwmpasu tair prif thema: Cyfranogiad, Darpariaeth ac Amddiffyn.

Mae cyflawni'r nodau hyn yn cynnwys parchu a gwerthfawrogi plant fel chwaraewyr gweithredol yn y broses addysgol (Percy-Smith & Thomas, 2010). Pe bai'n cael ei weithredu'n llawn, byddai hawl plant i fynegi barn a'u cymryd o ddifrif, ledled amgylchedd yr ysgol, yn cynrychioli un o'r trawsnewidiadau mwyaf dwys wrth symud

tuag at ddiwylliant o barch at hawliau plant, am eu hurddas a'u dinasyddiaeth, ac am eu galluoedd i gyfrannu'n sylweddol tuag at eu llesiant eu hunain. Yn wir, mae parch at hawliau cyfranogi mewn addysg yn hanfodol i wireddu'r hawl i addysg (Burnham and Baker, 2010, t89)

Mae Erthygl 12 y Confensiwn yn nodi bod pob plentyn yn gallu ffurfio barn ac mae ganddo'r hawl i fynegi'r safbwyntiau hynny yn rhydd ym mhob mater sy'n effeithio arnynt, a bod yn rhaid rhoi sylw dyladwy i farn un yn unol â'u hoedran a'u haeddfedrwydd (Alderson, 2008). Mae'n ddarpariaeth unigryw mewn cyfraith hawliau dynol. Mae'n cydnabod, er i blant, yn wahanol i oedolion, nad oes rhagdybiaeth awtomatig o blaid ymreolaeth na gwneud penderfyniadau annibynnol; serch hynny, mae ganddynt hawl i barch fel bodau dynol, gyda hawliau i fod yn rhan o benderfyniadau sy'n effeithio arnynt (Alderson, 2008). Felly, mae'n darparu cydbwysedd rhwng, ar y naill law, ymgysylltiad plant fel asiantau gweithredol yn eu bywydau eu hunain, ac ar y llaw arall, eu hawl i amddiffyniad ychwanegol yn ystod y cyfnod plentynodod (Alderson, 2008)

RHWYSTRAU

- “The right to speak is the right to be listened to; in practice there is a gap between speaking and being listened to.”

Reynaert, Bouverne-de-Bie a Vandeveld, 2009, t. 5

- Cyngor Ysgol

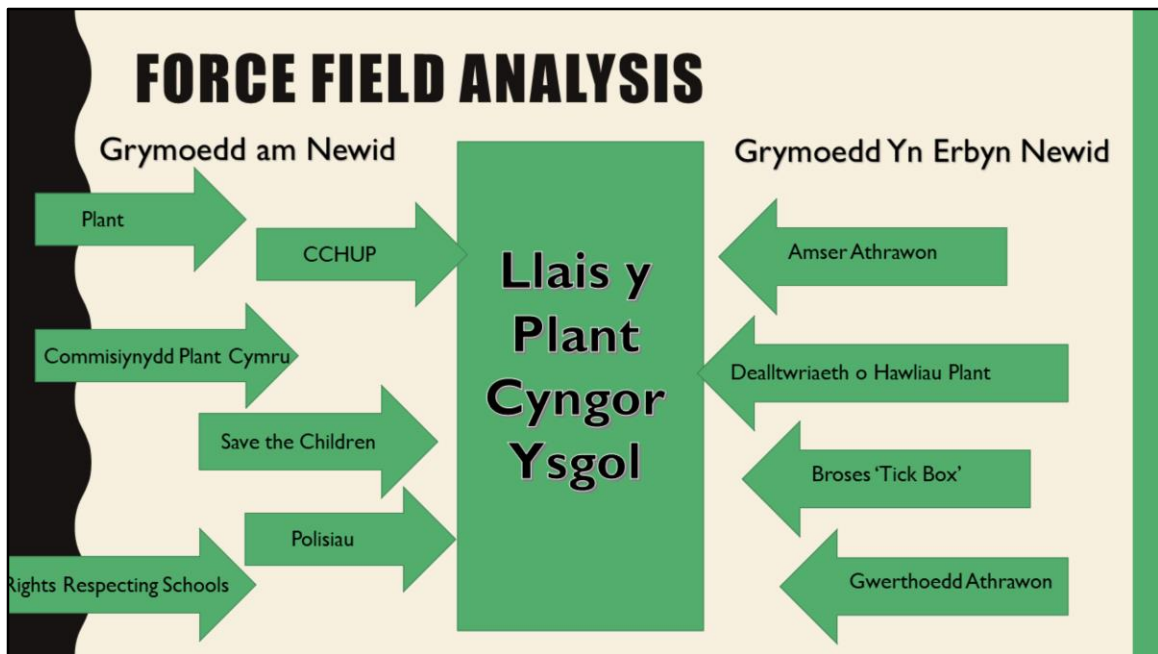
Un o'r rhwystrau a welaf i ystyried llais y plentyn mewn addysg yw cynghorau ysgol. Nid wyf yn dweud ei fod yn rhwystr ym mhob ysgol, fodd bynnag, mae'n rhwystr mewn rhai lleoliadau. Mae cynghorau ysgol yn cynnwys plant yn cael eu hethol gan eu cyfoedion dosbarth i gynrychioli eu dosbarth fel arweinydd y cyngor. Baner goch ar unwaith yw hon, yn dibynnu ar sut y cynhelir yr etholiad. Y rhwystr cyntaf yw'r 'cystadleuaeth poblogrwydd', fel arfer bydd cyfoedion yn pleidleisio dros bwy maen nhw'n ffrindiau â nhw yn hytrach na rhywun a allai gynrychioli'r dosbarth mewn ffordd fwy effeithiol (Alderson, 2008, t87). Ond y rhwystr mwyaf i glywed llais y plentyn yw'r broses ar ôl cyfarfodydd cyngor yr ysgol.

Mae addysg o dan bwysau cyson er mwyn cynhyrchu canlyniadau da - yn academiaidd. Felly, gellir defnyddio cynghorau ysgol a chynghorau eco fel system blwch ticio lle maent yn cynnal cyngor ysgol y maent yn cael eu cyfarfodydd, ond nid oes neb yn gwrandao ar anghenion / barn y plant ac yn gweithredu arnynt. Gall hyn gael effaith negyddol ar blant. Os ydynt yn teimlo'n ddigon diogel, hapus a chynnwys yn yr ysgol i ymgysylltu a chymryd rhan ym mhroses cyngor yr ysgol, os ydynt yn lleisio barn a barn eu cyfoedion, fodd bynnag, nid oes dim yn cael ei wneud yn ei gylch wedyn bydd hyn yn peri i blant deimlo fel y maent felly ni wrandewir ar hynny, gan rwystro eu hawliau i gyfranogi (Burnham and Baker, 2010). Mae mor bwysig, pan fyddwn yn ystyried llais y plentyn, nad ydym yn gwrandao'n unig.

Yna dylid ystyried barn plant, yn unol â'u hoedran, eu haeddfedrwydd a'u dealltwriaeth o'r mater (Alderson, 2008, t 70). Dadleuodd pobl ifanc yng Nghanaada mewn cynhadledd ar bŵer gwleidyddol, "The right to speak is the right to be listened to; in practice there is a gap between speaking and being listened to." (Reynaert, Bouverne-de-Bie a Vandeveld, 2009, t. 5). Rhaid rhoi sylw dyledus i farn plant, boed hynny mewn materion unigol neu fwy cyfunol. Felly, lle nad yw'n bosibl adlewyrchu'r safbwyntiau hynny mewn unrhyw benderfyniad neu gamau dilynol, dylid ymdrechu i roi gwybod i'r plant y rhesymau pam y gwnaed y penderfyniad fel ag yr oedd a sut yr ystyriwyd eu barn.

Roedd y Confensiwn yn cydnabod rôl bwysig rhieni ac eraill sydd â chyfrifoldeb dros blant, gan gynnwys athrawon, wrth roi cyfeiriad a chyfarwyddyd i blant. Fodd bynnag, mae Erthygl 12 hefyd yn cynnwys cydnabod galluoedd esblygol plant, egwyddor i ddehongli gwireddu hawliau (Alderson, 2008, t15). Mae'n ei gwneud yn ofynnol i unrhyw gyfeiriad neu ganllawiau gael eu rhoi mewn ffyrdd sy'n cydnabod ystyriaethau datblygiadol, fel, wrth i blant dyfu'n hŷn, eu bod yn dod yn fwy abl i gymryd cyfrifoldeb drostynt eu hunain. Felly, dylid rhoi pob cyfle i blant gymryd rhan mewn materion sy'n peri pryder iddynt, ac oherwydd eu bod yn caffael y ddealltwriaeth a'r aeddfedrwydd sy'n angenrheidiol i wneud penderfyniadau drostynt eu hunain, dylid eu galluogi i wneud hynny (Reynaert, Bouverne-de-Bie a Vandeveld, 2009, t. 8)

Dylid ystyried llais y plentyn mewn addysg mewn sawl agwedd yn yr ysgol, er enghraifft, trwy gynghorau dosbarth, cynghorau ysgol, a chynrychiolaeth myfyrwyr ar fyrddau a phwyllgorau ysgolion, lle cânt gyfle i fynegi eu barn ar ddatblygu a gweithredu polisiau'r ysgol. Yn ychwanegol; cynghori ar faterion fel dylunio ysgolion a meysydd chwarae; datblygu a darparu adborth a gwerthuso ar ddulliau addysgu a'r cwricwlwm; gwasanaethu fel cyfryngwyr i ddatrys gwrthdaro; recriwtio ac arfarnu athrawon; darparu arweiniad ar strategaethau i ddileu gwahaniaethu, bwlio, neu gosb gorfforol mewn ysgolion (Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn, 2006).

Mae Force Field Analysis, a ddatblygwyd gan Kurt Lewin (1951), yn arf a ddefnyddir yn eang i lywio penderfyniadau, yn enwedig o ran rheoli newid. Gellir defnyddio'r dull i gael trosolwg cynhwysfawr ac asesu ffynonellau a chryfderau pob heddlu gwahanol sy'n gweithredu ar fater neu ymyriad sefydliadol posibl.

Mae hyn yn enghraifft yn unig o force field analysis wrth ystyried cynghorau ysgol. Roedd yn anodd iawn oherwydd gallai'r grymoedd yn erbyn llais y plentyn fod wedi parhau.

CASGLIAD

- Gweithgaredd 'Tick Box'
- Cyfranogiad yn addysg – tlodi, ADY
- Angen mwy o ymchwil

Fel y gwelsom ar force field analysis, roedd un grym yn erbyn gweithgaredd 'ticio blwch'. Mae'n hanfodol bod CCUHP yn rhan annatod o addysg yn hytrach na phrosiect 'newydd' neu ateb cyflym ar gyfer un neu ddau o faterion (Burnham and Baker, 2010). Rwyf wedi trafod cyngorau ysgol â chyfranogiad yn unig, mae nifer o rwystrau mewn addysg tra'n ystyried cyfranogiad fel tlodi, anghenion dysgu ychwanegol, felly os yw CCUHP wedi'i wreiddio yn yr ysgol, byddai hyn yn dyrchafu pob rhwystr arall o fewn addysg i hawliau nid yn unig ond pob un o'r 54 o hawliau ((Rights Respecting Schools Award, 2019)).

Mae parchu dymuniadau a theimlad plant yn anochel yn herio credoau ac arferion traddodiadol; mae'r argyhoeddiad bod oedolion yn gwybod orau yn dybiaeth ddiwylliannol bwerus ar draws cymdeithasau ledled y byd (Alderson, 2008). Serch hynny, mae'r corff cynyddol o dystiolaeth o'r canlyniadau cadarnhaol sy'n gysylltiedig â chyfranogiad yn rhoi grym i'r achos dros newid (Percy-smith a Thomas, 2010). Yn wir, mae manteision posibl newid o'r fath yn esbonyddol. Nid yn unig er lles y plant eu hunain y caiff eu hawl i gael eu clywed ei barchu, ond hefyd wrth arfer yr hawliau hyn mae hefyd yn cynnig cryfderau i'r gymdeithas ehangach (Alderson, 2008). Bydd datblygiad a hunan-barch gwell, mwy o amddiffyniad rhag trais a cham-drin, gwell canlyniadau, a dealltwriaeth gryfach o ddinasyddiaeth a gwneud penderfyniadau

democrataidd oll yn deillio o gynnwys plant mewn materion sy'n effeithio arnynt.
Mae angen i ysgolion fod wrth wraidd y broses o wneud i hyn ddigwydd.

RHESTR CYFERINODI

- Alderson, P. (2008). *Young children's rights*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- BURNHAM, L. and BAKER, B. (2010). *Supporting teaching & learning in schools (primary)*. Heinemann.
- Childcomwales.org.uk. (2019 a). *The Right Way*. [online] Available at: <https://www.childcomwales.org.uk/wp-content/uploads/2017/04/The-Right-Way.pdf> [Accessed 2 Apr. 2019].
- Children's Commissioner for Wales. (2019 b). *Home - Children's Commissioner for Wales*. [online] Available at: <https://www.childcomwales.org.uk> [Accessed 7 Mar. 2019].
- Childcomwales.org.uk (2019) [image c] Available at: <https://www.childcomwales.org.uk> [Accessed 7 Mar. 2019].
- Childcomwales.org.uk (2019) [image d] Available at: <https://www.childcomwales.org.uk> [Accessed 7 Mar. 2019].
- Childcomwales.org.uk (2019) [image e] Available at: <https://www.childcomwales.org.uk> [Accessed 7 Mar. 2019].
- Glazzard, J., Stokoe, J., Hughes, A., Netherwood, A. and Neve, L. (2015). *Teaching and supporting children with special educational needs and disabilities in primary schools*.
- Mspguide.org. (2019). *Force Field Analysis | Multi-Stakeholder Partnerships*. [online] Available at: <http://www.mspguide.org/tool/force-field-analysis> [Accessed 3 Apr. 2019].
- Peer, L. and Reid, G. (2016). *Special educational needs*.

RHESTR CYFEIRNODI

- Percy-Smith, B. and Thomas, N. (2010). *A handbook of children and young people's participation*. London [England]: Routledge.
- Purdy, L. (1992). *In their best interest?*. Ithaca and London: Cornell University Press.
- Reynaert, D., Bouverne-de-Bie, M. and Vandeveld, S. (2009). A Review of Children's Rights Literature Since the Adoption of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *Childhood*, 16(4), pp.518-534.
- Rights Respecting Schools Award. (2019). *The Rights Respecting Schools Award | Unicef UK*. [online] Available at: <https://www.unicef.org.uk/rights-respecting-schools/> [Accessed 3 Apr. 2019].
- Savethechildren.org.uk. (2019). *Our Strategy | Save the Children UK*. [online] Available at: <https://www.savethechildren.org.uk/about-us/who-we-are/our-strategy> [Accessed 3 Mar. 2019].
- Savethechildren.org.uk. (2019). *Our Strategy | Save the Children UK*. [online] Available at: <https://www.savethechildren.org.uk/about-us/who-we-are/our-strategy> [Accessed 3 Mar. 2019].